

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 63/09-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. mája 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Auxta prerokoval sťažnosť spoločnosti K., a. s. v likvidácii, B., zastúpenej advokátom JUDr. Tiborom Šafárikom, Advokátska kancelária, Štúrova 20, Košice, pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 Co 268/06-212 zo 14. novembra 2007 a takto

r o z h o d o l :

Základné právo spoločnosti K., a. s. v likvidácii, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 Co 268/06-212 zo 14. novembra 2007 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 63/09-15 z 24. februára 2009 prijal sťažnosť spoločnosti K., a. s. v likvidácii (ďalej len „sťažovateľ“), podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Co 268/06-212 zo 14. novembra 2007.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

«Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Co 268/06-212 zo 14. novembra 2007, sťažovateľovi doručeného 5. februára 2008, bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Bratislava V., č. k. 16C 415/00-156 zo dňa 15. októbra 2005.

Sťažovateľ nemá (§ 236 a nasl. O. s. p. a contrario) k dispozícii ďalší riadny ani mimoriadny opravný prostriedok.

Spor, v ktorom podľa sťažovateľa došlo k porušeniu namietaných základných práv, začal na základe žaloby Z. Ď. a M. S. o určenie vlastníckeho práva. Predmetom sporu boli parcely v B. – P. Podľa názoru žalobkýň, akceptovaného súdmi, nadobudli kúpou od právneho predchodcu sťažovateľa nehnuteľnosti v žalobe a rozsudkoch konkretizované napriek tomu, že nespĺnili, resp. nezabezpečili jeden z dvoch atribútov nadobudnutia vlastníctva a to zápis do pozemkovej knihy. Súdny sa postavili na stanovisko, že vzhľadom na okolnosti prípadu došlo v ich prípade k originálnemu nadobudnutiu vydržaním.

Krajskému súdu, ktorý si v rozsudku prakticky v celom rozsahu osvojil zistenia a závery súdu prvého stupňa vytykáam z hľadiska základných práv zaručených Dohovorom v čl. 6 ods. 1) a Ústavou SR v čl. 46 ods. 1) (majúcich vplyv aj na ochranu majetku)

arbitrárnosť jeho rozhodnutia, nerešpektujúcom princíp právnej istoty.

Spor rozhodujúca otázka sa zredukovala na preukázanie /vyvrátenie dobromyseľnosti držby, ktorej sa žalobkyne ujali po zákonne nezavršenom prevode jednak samé a prostredníctvom svojho právneho predchodcu (otca), ktorého dobu užívania im súdy započítali. Povaha tohto komponentu vydržania, jeho nuansy a náležitosti boli a sú tak častým predmetom súdnych úvah, že jeho teoretickú i praktickú definíciu nachádzame v mnohých rozhodnutiach. Identickosť problematiky dovoľuje odvolať sa, či poukázať na judikát Najvyššieho súdu ČR napr. 2 Cdon 1134/96, 2 Cdon 1295/97, 22 Cdo 577/99 a najmä 22 Cdo 1581/2004.

Krajský (Okresný) súd urobil – hoci absolútne nedostatočný – exkurz do právnej úpravy nadobúdania vlastníctva, k nehnuteľnostiam v čase právneho úkonu. Správne konštatoval, že podmienkou účinnosti kúpnej zmluvy bol vzhľadom na neobíditeľný intabulačný princíp zápis do pozemkovej knihy. Opomenul však aplikovať intertemporálne ustanovenia každého nasledujúceho Občianskeho zákona, ktoré bez výnimky stanovovali, že sa na právne vzťahy z hľadiska ich vzniku vzťahujú ustanovenia predchádzajúcej úpravy. Všímal si to iba z hľadiska metamorfóz vydržacej doby.

Nadobudnutie vlastníctva na základe vydržania s prakticky málo menenými podmienkami poznali všetky doterajšie právne úpravy. Aj keď sa rôzne pomenovával subjektívny psychický vzťah držiteľa (užívateľa) k predmetu držby, vždy ide a išlo o vzťah „dobrej viery“, presvedčenie, že užívaná vec užívateľovi vlastnícky patrí. Obyčajové právo, platné na Slovensku do 31. 12. 1950 vyžadovalo dobrú vieru v momente uchopenia držby. Ak teda údajný nadobúdateľ vedel už od tohto okamihu, že k nadobudnutiu vlastníctva sa zápis do pozemkovej knihy vyžaduje, nemohol byť pri jeho absencii dobromyseľný po celú dobu držby. Intabulačný princíp bol opustený až prijatím zákona č. 141/1950 Zb., kedy nastúpil tzv. deklaratórny princíp (až do opätovnej zmeny, ktorá nebola zasa definitívna).

V napadnutom rozsudku niet zmienky o možnej konvalidácii neúčinnosti zmluvy od 1. 1. 1951 s prihliadnutím na ustanovenia zákona č. 46/1948 Zb. Tento totiž v § 13 ods. 2) vyslovil neplatnosť prevodov v prípade ich dodatočného neschválenia ministerstvom pôdohospodárstva.

Ak sa berú do úvahy potrebné všetky okolnosti, za ktorých sa žalobkyne spolu

so svojím otcom ujali držby, pričom nemôže byť reč o tzv. „ospravedliteľnom omyle“ v otázke zápisu, nestačí zamerať dokazovanie iba na subjektívne predstavy žalobkýň. Na tom nič nemení ani ich správanie čo do rôznych platieb, korešpondencie atď. Žalobkyne vedeli mimochodom aj o tom, že zápis by nebol povolený pre iné nedostatky zmluvy. Súdny však nepovažovali za potrebné ani vykonať dokazovanie, navrhnuté sťažovateľom a už celkom sa vyhli zdôvodneniu tohto postoja. Pritom išlo o dôkazy, nevyhnutné na zistenie opodstatnenosti záveru súdu! Porušil preto právo na náležité a presvedčivé zdôvodnenie rozhodnutia tak, ako je toto právo prezentované vo veci Ruiz – Torija c/a Španielsko Európskeho súdu a (okrem množstva iných) II. ÚS 78/05 Ústavného súdu SR.

Prejav ochrany oprávnenej dôvery v právny poriadok vyúsťuje do princípu ochrany minulých právnych skutočností tak, že ľudskému chovaniu (vrátane opomenutia!) dokončenému v minulosti ponecháva aj súčasné právo doterajšiu právnu kvalifikáciu. To platí rovnako pre toho, kto tvrdí, že právo nadobudol, ako pre toho, kto tvrdí, že ho nestratil. Nie je preto vôbec relevantné, že sťažovateľ a jeho predchodca sa o nehnuteľnosti nezaujímal.

Vlastnícke právo je nepremlčateľné. Možno oň prísť iba v dôsledku reflexného účinku vydržania. A to sa v doterajšom konaní nepreukázalo.

Vlastnícke spory tohto typu majú svoje „vychodené cesty“. Odklon od nich je porušením princípu právnej istoty, vyvoditeľného aj z práva na riadny, spravodlivý proces.

Svojím rozhodnutím krajský súd (aj vzhľadom na dĺžku konania) citelne skomplikoval postup pri likvidácii sťažovateľa. Aj v prípade úspechu sťažnosti nastanú, resp. začnú ďalšie konania, zaťažujúce administratívu a v miere nie malej znamenalo rozhodnutie frustráciu z vedomia jeho zjavnej nespravodlivosti. Za primerané sa preto môže považovať zadosťučinenie vo výške 100.000,- Sk.»

Sťažovateľ je toho názoru, že namietaný rozsudok krajského súdu porušuje jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Porušenie svojich práv vidí v tom, že návrhu navrhovateľiek na určenie vlastníckeho práva z titulu vydržania bolo vyhovené.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd v náleze vyslovil porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 268/06-212 zo 14. novembra 2007, zrušil rozsudok krajského súdu, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie vo výške 100 000 Sk a náhradu trov konania.

K sťažnosti sa na základe žiadosti ústavného súdu vyjadril krajský súd, zastúpený jeho predsedníčkou, listom sp. zn. Spr. 3295/2008 z 30. apríla 2008, v ktorom sa uvádza:

„Rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na právnom názore, že navrhovateľky nadobudli vydržaním vlastnícke právo k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. 1990 kat. úz. B. – P. pod parc. č. 5682 – záhrada vo výmere 1364 m² a parc. č. 568 –záhrada vo výmere 895 m² každá v jednej polovici.

Pri posúdení otázky, či v danej veci boli splnené podmienky držby vedúcej k vydržaniu nehnuteľností, odvolací súd vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa, ktorý spochybnený nebol, keď odporca spochybňoval len dobromyseľnosť držby nehnuteľností zo strany navrhovateľiek a ich právneho predchodcu J. Ď.

V konaní bolo preukázané, že právny predchodca navrhovateľiek – ich otec J. Ď. uzavrel s právnym predchodcom odporcu K., n. p. v B. kúpno-predajnú zmluvu dňa 04. 06. 1948 a druhú kúpnopredajnú zmluvu spolu s navrhovateľkami dňa 23. 06. 1948, na základe ktorých odkúpili nehnuteľnosti v súčasnej dobe zapísané na LV č. 1990 pod parc. č. 5682 a parc. č. 5685.

Kúpne zmluvy boli uzavreté za platnosti Uhorského obyčajového práva platného do 31. 12. 1950, kedy sa vlastníctvo k nehnuteľnostiam nadobúdalo zápisom (vpisom) do pozemkovej knihy (tzv. intabulačný princíp nadobudnutia vlastníctva), čo sa v danom prípade nestalo. Práve pre tento nedostatok sa navrhovateľky domáhali návrhom podľa § 80 písm. c) O. s. p. určenia vlastníckeho práva vydržaním, a keď za platnosti Uhorského obyčajového práva sa dobromyseľnosť vyžadovala pri nastúpení do držby, túto skutočnosť navrhovateľky listinnými dôkazmi citovanými v rozsudku odvolacieho súdu z roku 1948 a 1949 preukazovali.

Odvolaací súd v súlade so súdom prvého stupňa posudzoval podmienky nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním podľa platnej právnej úpravy uskutočnenej v ust. § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka č 509/1991 Zb. účinnej od 01. 01. 1992, podľa ktorého sa oprávnený držiteľ stáva vlastníkom veci, ak ju má nepretržite v držbe po dobu troch rokov, ak ide o hnutelnosť a po dobu desiatich rokov, ak ide o nehnuteľnosť. Hypotéza tejto právnej normy vyžaduje u nehnuteľnosti splnenie podmienky oprávnenej držby po dobu desať rokov.

Nová právna úprava započítava do dĺžky nevyhnutnej vydržacej doby aj držbu vykonanú pred 01. 01. 1992 (§ 868 a § 872 ods. 6 Obč. zák.), avšak s tým, že účinky súhrnnej právnej skutočnosti, ktorá viedla k vydržaniu, mohli nastať najneskôr 01. 01. 1992, čo sa v danom prípade stalo a súd prvého stupňa v podrobnostiach tieto skutočnosti odôvodnil.

Odvolaací súd sa správnym hodnotením zisteného skutkového stavu súdom prvého stupňa stotožnil a z hľadiska námietok odporcu uvedených v odvolaní týkajúcich nedostatku dobromyseľnosti držby zaujal svoj právny názor uvedený v jeho rozsudku tak, že pri vstupe do držby nehnuteľností po uzavretí kúpnych zmlúv v roku 1948 boli navrhovateľky, ako aj ich právny predchodca v držbe nehnuteľností dobromyseľní, pokiaľ odporca namietal nedostatok súhlasu predstavenstva národného podniku K. podľa ust. § 8 ods. 8 vlád. nar. č. 6/1947 Zb., vychádzajúc z toho, že neplatnosť právneho úkonu o prevode vlastníctva nie je okolnosťou vylučujúcou nadobudnutie vlastníctva vydržaním, a i keď neboli realizované v pozemkovej knihe ako hmotnoprávna podmienka zmluvného prevodu vlastníckeho práv, kúpne zmluvy mohli byť skutočnosťou, ktorá spolu s ďalšími listinnými dôkazmi, ktoré odvolaací súd podrobne v odôvodnení rozsudku uviedol, mohla u nadobúdateľov vyvolať presvedčenie, že sa stali vlastníkom nehnuteľnosti, ktorej sa zmluva týkala. Navrhovateľky totiž nežiadali určiť vlastníctvo k nehnuteľnostiam na základe kúpnych zmlúv, ale vydržaním, kedy na rozdiel od preukazovania vlastníctva netreba, aby nadobúdateľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia – riadny prechod vlastníctva, ale len okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia vlastníctva.

Senát 4 Co je preto toho názoru, že rozhodnutím odvolacieho súdu nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces.“

Predsedníčka krajského súdu a právny zástupca sťažovateľa netrávajú na verejnom ústnom pojednávaní.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podstata základného práva na súdnu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory

všeobecných súdov, ktoré viedli k rozhodnutiu vo veci samej alebo k inému súdnemu rozhodnutiu, ktorým končí konanie pred nimi. Tento postup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prerokovávaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomoci zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov. Základné právo na súdnu ochranu neznamena nárok na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, t. j. aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Neúspech v súdnom konaní nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Ak tento výklad nie je arbitrárny a je náležité zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (II. ÚS 172/05).

Článok 6 ods. 1 dohovoru každému zaručuje právo podať žalobu na uplatnenie svojich občianskych práv a záväzkov na súd. Takto interpretovaný článok zahŕňa právo na súd, do ktorého patrí právo na prístup k súdu. K nemu sa pridávajú záruky ustanovené čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o organizáciu a zloženie súdu a vedenie konania. To všetko v súhrne zakladá právo na spravodlivé prejednanie veci (rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 21. februára 1975, séria A č. 18, s. 18, § 36). Právo na spravodlivé prejednanie veci zahŕňa v sebe princíp rovnosti zbraní, princíp kontradiktórnosti konania, právo byť prítomný na pojednávaní, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a iné požiadavky spravodlivého procesu.

K otázke nastolenej sťažovateľom v odvolacom konaní krajský súd zaujal stanovisko, v odôvodnení rozsudku č. k. 4 Co 268/06-212 zo 14. novembra 2007 sa uvádza:

«... Predpokladom vydržania nehnuteľnosti je spôsobilý predmet vydržania, oprávnenosť držby a nepretržitosť držby počas celej zákonom stanovenej doby.

Ide o vyvrátiteľnú právnu domnienku v tom, že držba je oprávnená. V takom prípade ten, kto popiera dobromyseľnosť držiteľa, má dôkazné bremeno na preukázanie neoprávnenej držby. Dobromyseľnosť je vnútorný psychický stav. Tento však nemožno priamo dokázať. Možno o nej usudzovať iba z okolností, v ktorých sa tento psychický stav navonok prejavuje. Základným rozlišujúcim kritériom je, či držiteľ veci alebo vykonávateľ práva pri normálnej opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti daného prípadu

rozumne od neho požadovať, mohol alebo nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec, ktorú fakticky ovláda, alebo právo, ktoré vykonáva, patria. Tieto okolnosti musí v spore preukázať držiteľ veci, resp. vykonávateľ práva, to zn. nadobúdaci titul, i keď neplatný (kúpna alebo darovacia zmluva), takže musí okrem iného preukázať okolnosti, z ktorých možno usudzovať na jeho dobromyseľnosť, teda okolnosti svedčiace o poctivosti právneho dôvodu nadobudnutia veci.

V danej veci z vykonaného dokazovania vyplývajú okolnosti prípadu v tom, že navrhovateľky a ich otec J. Ď. predmetné nehnuteľnosti kúpili už v r. 1937 od právneho predchodcu – T., účastinná spoločnosť, čo vyplýva z kúpnych zmlúv uzavretých v r. 1948, ktoré zmluvy len obnovovali právnu skutočnosť ich uzavretia v r. 1937. Z kúpnych zmlúv uzavretých v r. 1948 im boli v r. 1949 platobným výmerom ONV – finančným odborom B. vyrubené poplatky z prevodu nehnuteľností z oboch zmlúv, ako aj dávky z prírastku hodnoty nehnuteľností, ktoré zaplatili, takže i táto okolnosť ich utvrdila v kvalifikovaný prevod nehnuteľností. K. už ako národný podnik B. listom zo dňa 8. 2. 1949 uznal kúpu nehnuteľností ako stavebných pozemkov, keď v tomto liste uviedol, že „od našej právnej predchodkyne T. na káble, účastinná spoločnosť v B. ste v r. 1937 kúpili stavebné pozemky v P.“ s tým, že podľa kúpno-predajnej zmluvy prevzali záväzok zaplatenia dávky z prírastku hodnoty nemovitostí a zaslal im platobný rozkaz Národného výboru na zaplatenie sumy 1.939,50 Kčs, ktorú sumu zaplatili. Vtedajší ONV – Finančný referát B. zaslal všetkým kupujúcim list zo dňa 21. 3. 1949 s tým, aby sa dňa 28. 3. 1949 dostavili do kancelárie vo veci kúpy nehnuteľností. Všetky tieto okolnosti nepochybne utvrdili navrhovateľky v tom, že sú vlastníčkami nehnuteľností, takže o ich dobromyseľnosti a poctivosti právneho dôvodu nadobudnutia predmetných nehnuteľností nie je dôvod pochybovať. Odporca po dobu 50 rokov (od r. 1948) nikdy nenamietal držbu nehnuteľností zo strany navrhovateľiek, neujal sa svojho vlastníctva a nestaral sa o nehnuteľnosti. Preto keď lehota na vydržanie, ktorá začala plynúť v r. 1948 za platnosti obyčajového práva na Slovensku a v zmysle § 566 ods. 1 Obč. zák. č. 141/50 Zb. neskončila sa uplynutím kratšej 10-ročnej lehoty počítanej od 1. 1. 1951 a v zmysle § 872 ods. 6 Obč. zák. v znení zák. č. 509/1991 Zb. sa neprerušila a K., n. p. B. sa v r. 1990 transformoval na akciovú spoločnosť K. B., v dôsledku čoho predmetné pozemky neboli v socialistickom vlastníctve, boli splnené všetky podmienky na vydržanie vlastníckeho práva k predmetným pozemkom podľa § 134 Obč. zák., to zn.

spôsobilý predmet vydržania, oprávnenosť držby a nepretržitosť držby počas celej zákonom stanovenej doby a to najneskoršie dňom účinnosti novely Obč. zák. č. 509/91 Zb. 1. 1. 1992 a žiadne iné skutočnosti pre rozhodnutie veci neboli právne významné.

Z týchto dôvodov odvolací súd nepadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (určenie vlastníctva) ako vecne správny potvrdil.»

Ústavný súd je toho názoru, že rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 268/06-212 zo 14. novembra 2007 nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti. Krajský súd napadnutým rozsudkom neporušil označené základné práva sťažovateľa, ktorých porušenie namieta. Napadnutý rozsudok krajského súdu nemá zjavne neodôvodnený ani arbitrárny charakter. Odôvodnenie rozhodnutia sa náležite vysporiadalo so všetkými otázkami nastolenými v odvolaní.

Ústavný súd pri skúmaní nastolenej otázky zdôrazňuje, že Uhorské obyčajové právo platné na území Slovenska do 31. decembra 1950 rozoznávalo (Luby, Š.: Základy všeobecného súkromného práva, III. vydanie, Heuréka, Šamorín 2002, s. 107 a nasl.):

a) pozemnoknižné vydržanie – išlo o pôvodné nadobudnutie vlastníckeho práva na základe protiprávnej pozemnoknižnej držby trvajúcej 32 rokov; takýmto vydržaním mohol nadobudnúť pozemnoknižné vlastníctvo ten, kto bol neplatne vpísaný do pozemkovej knihy, keď tento stav neplatného vkladu trval nerušene 32 rokov; mohol vydržať aj vtedy, ak bol „obmyselný“,

b) zápis skutočného držiteľa do pozemkovej knihy – išlo o zápis skutočného držiteľa ako vlastníka bez preukázania vkladového povolenia vystaveného osobou, ktorá bola v pozemkovej knihe zapísaná ako posledný vlastník na základe skutočnej mimopozemnoknižnej držby,

c) vydržanie mimo pozemkovej knihy – išlo o pôvodné nadobudnutie vlastníctva na základe dlhotrvajúcej, pokojnej a statočnej držby; vydržiteľ musí byť presvedčený, že svojou mimopozemnoknižnou držbou nikoho neukracuje, jeho nestatočnosť musí preukázať druhá strana, s výnimkou, že držiteľ nadobudol násilím, tajne alebo zneužitím výprosny, lebo preukázaním tohto spôsobu nadobudnutia je dokázaná aj nestatočnosť držby.

V pomere k pozemkovej knihe držba nemusí byť a ani nie je statočná, veď vydržiteľ vie, že pozemnoknižne je k držbe oprávnený niekto iný, ale môže byť presvedčený, že mimo pozemkovej knihy je oprávnený on sám (napr. ako on alebo jeho predchodca kúpil nehnuteľnosť, ale nedal previesť v pozemkovej knihe na seba).

Podobne aj ďalší autori, ktorí sa zaoberajú históriou úpravy majetkových pomerov na našom území (Fajnor, V. – Zátarecký, A.: Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, III. vydanie, Heuréka, Šamorín, 1998, s. 140 a nasl.) uvádzajú:

„Vydržanie. Právo vlastníctva nehnuteľnosti bez vpisu do pozemkovej knihy, aj proti vlastníkovi vpísanému do pozemkovej knihy, nadobudne si ten, kto nehnuteľnosť za 32 rokov ako svoju pokojne má v držbe. Ako svoju totiž vo svojom mene a nie v mene iného (tedy nie ako požívateľ alebo nájomník, alebo ako púhy užívateľ nehnuteľnosti). Pokojne: lebo jestli pozemnoknižný vlastník medzi časom podá žalobu proti držiteľovi o vydanie nehnuteľnosti (predpokladajúc, že spor tento náležite aj zakončí), týmto sa vydržanie preruší. Preruší sa vydržanie aj vtedy, jestli nehnuteľnosť v pozemkovej knihe medzi časom prepíšu s vlastníka titulom úplatného prevodu na meno iného; jestli však tento nový pozemnoknižný nabyvateľ práva nie je bezolstný (čiže jestli vedel o tom, že je vydržanie v behu, alebo jestli o tom len z hrubej nedbalosti nevedel), vydržanie sa nepreruší, lež aj proti nemu sa pokračuje (jestli aj on nevystúpi sporom proti vydržiteľovi).

Nevydrží nehnuteľnosť ten, kto je obmyselný, totiž kto už na počiatku svojej držby vedel o tom, že bezprávne nadobudol nehnuteľnosť (napr. jestli nehnuteľnosť nezletilcova bez schválenia poručenského súdu bola predaná niekomu, jemu bola odovzdaná, avšak nebola naň prepísaná: tento za 32 rokov vydrží nehnuteľnosť; jestli však pri kúpe vedel o tom, že vlastník je nezletilý, tak ju nevydrží; obmyselným držiteľom je a tak nemôže vydržať nehnuteľnosť napríklad ten, kto sa jej zmocní (okupuje ju) bez právneho titulu alebo vediač, že je ona iného, nevráti ju).

Vydržacia doba, plynúšia u predchodcu v držbe, počíta sa aj k dobru nástupcu v držbe, jestli tento držbu nehnuteľnosti po ňom zdedil, alebo bola ním na neho prenesená (napr. ten, kto nehnuteľnosť mimo pozemkovej knihy kúpil, za desať rokov mal ju v držbe; s neho prešla nehnuteľnosť na jeho syna, u ktorého bola za 12 rokov a ktorý ju ďalej

predal; tento kupiteľ už po desiatich rokoch nadobudne si právo vlastníctva na nehnuteľnosť. Prirodzene k dobru vydržiteľa počíta sa aj tá doba, po ktorú nehnuteľnosť bola síce v moci iného, avšak v mene vydržiteľa (napr. dal ju do arendy).

Kto nehnuteľnosť vydržal: môže počať spor proti (nominálnemu) pozemnoknižnému majiteľovi o to, aby nehnuteľnosť na neho bola prepísaná. Jestli tento (nominálny) pozemnoknižný majiteľ nehnuteľnosť po zakončení vydržania prepísať dal na iného: aj tento iný musí trpieť, aby – bez zreteľa ne jeho práva – vydržiteľ bol vpísaný do pozemkovej knihy za vlastníka. Toto prirodzene platí len vtedy, jestli pozdejší pozemnoknižný nabyvateľ práva nebol bezolstný v čase, keď si právo nadobudol, totiž vedel alebo len z hrubej nedbalosti nevedel o tom, že nehnuteľnosť iný vydržal (napr. nestaral sa o skutočný stav držby, odporujúci pozemkovej knihe). Vydržanie nemôže byť na ujmu tomu, kto dôverujúc pozemkovej knihe nadobudol si právo na nehnuteľnosť síce po zakončení vydržania, avšak skôr, než bol vydržiteľ do pozemkovej knihy vpísaný. Ináč ten, kto je na základe vydržania vlastníkom nehnuteľnosti a má ju ako svoju v držbe, aj mimo sporu môže žiadať o vpísanie svojho práva vlastníctva do pozemkovej knihy. “

Podľa obyčajového práva platného na území Slovenska do 31. decembra 1950 (Svoboda, J. a kol.: Občiansky zákonník. Komentár a súvisiace predpisy, V. vydanie, Eurounion, Bratislava 2005, s. 205, obdobne rozhodnutia Z IV (s. 163 ods. 1/, R 65/1975) vlastnícke právo k nehnuteľnosti nadobudol ten, kto mal nehnuteľnosť po dobu 32 rokov ako svoju pokojne v držbe (proti štátu a cirkvi sa vyžadovala ešte dlhšia vydržacia doba, a to 100 a 40 rokov). Bolo to tak napriek tomu, že v pozemkovej knihe, ktorá v tom čase mala nielen registračný, ale aj hmotnoprávny charakter, bol ako vlastník zapísaný niekto iný. K takým prípadom dochádzalo napríklad vtedy, keď prevod vlastníctva k nehnuteľnosti na základe zmluvy uzavretej za platnosti obyčajového práva (často už stratenej) nebol na nadobúdateľa v pozemkovej knihe zapísaný. V takom prípade vlastnícke právo na nadobúdateľa len na základe zmluvy nemohlo prejsť. To však dôvodne mohlo v užívateľovi vyvolať presvedčenie o nadobudnutí vlastníctva k nehnuteľnosti, čo potom svedčilo o jeho oprávnenej držbe ako jednej z podmienok nadobudnutia vlastníckeho práva. Vlastnícke právo nehnuteľnosti však nemohol vydržať ten, kto nebol dobromyseľný

pri začiatku svojej držby, a teda vedel, že nehnuteľnosť nadobudol bezprávne. Pri skutočnej držbe sa vždy predpokladalo, že je po práve a opak sa musel dokazovať.

Z citovaných prameňov vyplýva, že obyčajové právo platné na území Slovenska do 31. decembra 1950 poznalo aj vydržanie nehnuteľnosti v prípade, ak bola uzavretá zmluva o prevode nehnuteľnosti, ktorá však nebola do pozemkovej knihy zapísaná. Preto názor sťažovateľa, že navrhovateľky nemohli nadobudnúť vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam vydržaním z dôvodu, že kúpne zmluvy zo 4. júna 1948 a z 23. júna 1948 neboli zapísané do vtedajšej pozemkovej knihy, odporuje už uvedeným právnym úpravám.

Pokiaľ ide o skutočnosť tvrdenú sťažovateľom, že vydržanie nebolo možné, pretože kúpna zmluva bola neplatná z dôvodu, že predstavenstvom podniku nebol udelený súhlas na jej uzavretie, ústavný súd konštatuje, že titulom na vydržanie môže byť aj neplatný právny úkon, ak kupujúci o tomto nedostatku nevedeli. Kúpne zmluvy mohli byť skutočnosťou, ktorá mohla u nadobúdateľov vyvolať presvedčenie, že sa stali vlastníkami predmetných nehnuteľností. Navrhovateľky nemuseli preukázať právny titul platnou kúpnu zmluvou, pretože nežiadali určiť vlastníctvo k nehnuteľnostiam na základe kúpnych zmlúv a ich vpisu do pozemkovej knihy, ale z titulu ich vydržania, keď na rozdiel od preukazovania vlastníctva netreba, aby nadobúdateľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia – riadny prevod vlastníctva, ale len okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia vlastníctva.

Oba sudy súladne s ústavou vyhodnotili právny problém, ktorý aj náležite odôvodnili tak, že tieto rozhodnutia nie sú arbitrárne ani zjavne neodôvodnené.

Pokiaľ ide o tvrdenie sťažovateľa, že rozsudok krajského súdu obsahuje nedostatočné odôvodnenie, keďže sa zaoberá iba otázkou dobromyseľnosti držby navrhovateľiek, ústavný súd toto odôvodnenie rozsudku považuje za dostatočné, pretože odvolaním sťažovateľa proti rozsudku prvostupňového súdu bola napadnutá otázka dobromyseľnosti držby navrhovateľiek, s čím sa krajský súd vo svojom rozsudku vypořiadal. V ostatnom sa krajský súd stotožnil s právnym a skutkovým stavom zisteným súdom prvého stupňa. Rozsudok

krajského súdu č. k. 4 Co 268/06-212 zo 14. novembra 2007, ktorým bol potvrdený prvostupňový rozsudok o určení spoluvlastníctva navrhovateliek, neporušuje základné práva sťažovateľa, ktorých porušenie namieta.

Keďže k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 268/06-212 zo 14. novembra 2007 nedošlo, ústavný súd s poukazom na to, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (II. ÚS 218/02, resp. I. ÚS 3/97), rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2009